

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi yhdistyslain 49 §:n ja patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslakia siten, että yhdistysten rekisteröinti tulee maksulliseksi. Rekisteröinnin maksullisuus vastaa palveluiden maksullisuutta koskevia valtionhallinnon yleisiä periaatteita. Yhdistysrekisterimaksut eivät kuitenkaan saa muodostua niin suuriksi, että ne vaarantaisivat yhdistymisvapauden toteutumisen.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, että yhdistyslaista poistetaan maininta rekis-

teröinnin maksuttomuudesta. Samalla patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yhdistysrekisterimaksuja määrättäessä on aina otettava huomioon yhdistymisvapauden turvaaminen ja että ennen maksujen määräämistä on kuultava oikeusministeriötä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
1.1. Yhdistystoiminta ja sen sääntely	3
1.2. Yhdistysten rekisteröinti	4
1.3. Muutostarve	5
1.4. Ehdotetut muutokset	5
2. Esityksen vaikutukset	6
2.1. Taloudelliset vaikutukset	6
2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
2.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	6
3. Asian valmistelu	6
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1. Lakiehdotusten perustelut	7
1.1. Yhdistyslaki	7
1.2. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista	7
2. Tarkemmat määräykset	7
3. Voimaantulo	7
4. Säättämisjärjestys	7
LAKITEKSTIT	8
1. Laki yhdistyslain 49 §:n muuttamisesta	8
2. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	8
LIITE	10
Rinnakkaistekstit	10

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Yhdistystoiminta ja sen sääntely

Yhdistymisvapauden kehitys on Suomessa kuten muissakin maissa liittynyt läheisesti valtiolliseen kehitykseen. Merkittävin osa kaikesta aatteellisesta toiminnasta on tullut esiin yhdistystoiminnan kautta. Yhdistymisvapaus kuuluu hallitusmuodossa turvattuun poliittisiin perusoikeuksiin. Hallitusmuodon 10 a §:n mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapautteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Suomessa yhdistymisvapaus on ymmärretty yleisoikeudeksi, minkä vuoksi se koskee periaatteessa samanlaisena kaikkea yhdistystoimintaa. Yhdistymisvapaus koskee siten sekä yhdistyslaissa (503/89) säänneltyjä yhdistyksiä että muuta yhdistystoimintaa.

Hallitusmuodon 10 a §:n 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Yhdistystoimintaa koskevat yksityiskohtaiset säännökset sisältyvät yhdistyslakiin. Yhdistysten rekisteröinnistä säädetään lisäksi yhdistysrekisteriasetuksessa (506/89). Yhdistyksiä koskevia säännöksiä on myös useissa kymmenissä eri hallinnonalojen laeissa ja asetuksissa.

Yhdistykset ovat toisaalta aatteellisia ja taloudellisia ja toisaalta yksityisoikeudellisia ja julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Vaikka yhdistyslaissa tarkoitettujen yhdistykset ovat poikkeuksetta yksityisoikeudellisia yhdistyksiä, eräille niistä on lainsäädännössä annettu julkisen vallan käyttämiseen liittyviä tehtäviä. Myös uskonnolliset yhdyskunnat ovat aatteellisia yhteisöjä, mutta niitä säännellään erikseen uskonnonvapauslaissa (267/22). Joitakin uskonnollisia yhdyskuntia on kuitenkin merkitty myös yhdistysrekisteriin.

Yhdistyslaissa aatteelliset yhdistykset jaotellaan rekisteröityihin ja rekisteröimättömiin yhdistyksiin. Yhdistymisvapauden ja yhdistysten tarkoituksen toteutumisessa yhdistyksen rekisteröinnillä on keskeinen merkitys. Rekisteröinnillä yhdistyksestä tulee itsenäinen oikeushenkilö, joka on oikeuskelpoinen, eivätkä sen puolesta toimineet joudu henkilökohtaiseen vastuuseen yhdistyksen veloista

tai muista velvoitteista. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdystä velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti.

Rekisteröidyillä yhdistyksillä on keskeinen merkitys lähes kaikessa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Yhdistysrekisteriin oli 31 päivänä heinäkuuta 1995 merkitty 101 234 yksityisoikeudellista yhdistystä. Rekisteröimättömien yhdistysten lukumäärästä ei ole saatavissa riittäviä tietoja. Lailla tai asetuksella erityistä tarkoitusta varten järjestettyjä, suurelta osin julkisoikeudellisia yhdistyksiä on arvioitu olevan lähes 50 000.

Rekisteröidyt yhdistykset voidaan jaotella niiden harjoittaman toiminnan tarkoituksen mukaan. Yhteiskunnallista toimintaa harjoittaa yli 90 % kaikista rekisteröidyistä yhdistyksistä. Merkittävimmän ja lukumäärältään suurimman osan niistä muodostavat puol poliittiset yhdistykset (24%), ammatti- ja elinkeinoyhdistykset (24%) ja vapaa-ajanyhdistykset (20%).

Yhdistyksen perustyyppissä jäsenet ovat yksityisiä henkilöitä. Yhdistyksen jäsenistö voi toisaalta olla sekamuotoinen, jolloin jäsenenä on oikeushenkilöitä yhteisöjäsenenä ja lisäksi henkilöjäseniä. Yhteisöjäsenet voivat olla yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, kuten muita yhdistyksiä, yhtiöitä ja säätiöitä, ja julkisoikeudellisia yhteisöjä, kuten kuntia. On myös sellaisia rekisteröityjä yhdistyksiä, joissa on vain yhteisöjäseniä. Tällaisissa yhdistysrakenteissa yksityiset henkilöt voivat vaikuttaa yhdistyksen toimintaan sen jäsenyhteisöjen jäsenenä.

Yhdistystoiminta on kehittynyt siten, että itsenäisinä oikeushenkilöinä rekisteröidyt yhdistykset muodostavat yhä suurempia kokonaisuuksia. Yhdistyksistä voi muodostua 2—5 portaisia järjestökokonaisuuksia. Useampiportaisia yhdistyksiä kutsutaan liittoiksi. Sekamuotoiset ja vain yhteisöjäsenille tarkoitettujen yhdistykset ovat tällaisia liittoja. Liittoihin kuuluu arvioilta ainakin 75% kaikista rekisteröidyistä yhdistyksistä ja ne harjoittavat poikkeuksetta edellä yhteiskunnalliseksi luokiteltua toimintaa. Liitoissa järjestö- rakenteen ja sisäisen toiminnan kiinteys vaihtelee suuresti. Yhdistyslaissa ei ole liittonuotoisen yhdistyksen yleistä määritelmää. Sen sijaan yhdistyslaissa on useita yk-

sittäisiä säännöksiä liittomuotoisista yhdistyksistä, jotka on lainkohdasta riippuen ilmaistu hieman eri tavoin.

Liittomuotoisilla yhdistyksillä, niiden järjestärakenteella ja liittoon kuuluvia yhdistyksiä yhdistävillä tekijöillä on olennainen merkitys myös yhdistysrekisterin pidon kannalta. Liittomuotoisiin yhdistyksiin voi kuulua suoraan ja välillisesti tuhansia yhdistyksiä. Esimerkiksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:een kuuluu noin 5 000 yhdistystä ja Kansallinen Kokoomus ry:een noin 1 100 yhdistystä. Puoluepoliittisista, ammatti- ja elinkeinoyhdistyksistä sekä vapaa-ajan yhdistyksistä lähes kaikki kuuluvat niin sanottuihin kiinteisiin liittoihin. Liittomuotoisen yhdistyksen henkilöjäsenten lukumäärä voi olla satoja tuhansia, suurimmissa liitoissa se ylittää miljoonan. Tällaisten liittojen kannalta rekisterikäytännön yhtenäisyys, oikeusvarmuus, nopeus ja yhdistyksille aiheutuvat kustannukset ovat keskeisiä tekijöitä.

Yhdistyskäytäntöä on yksityiskohtaisemmin selvitetty Yhdistysrekisterityöryhmän muistiossa (SM 10/1993).

1.2. Yhdistysten rekisteröinti

Perustaminen. Yhdistyslaissa tarkoitetun yhdistyksen voi perustaa yksityinen henkilö taikka yksityis- tai julkisoikeudellinen yhteisö tai säätiö.

Rekisteriviranomaiset. Koko maan kattavaa yhdistysrekisteriä pitää patentti- ja rekisterihallitus. Yhdistysrekisterin paikallisviranomaisina toimivat rekisteritoimistot. Paikallisviranomaisilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa yhdistysten rekisteröintiä koskevissa asioissa.

Rekisteröiminen. Perustamisilmoitus on toimitettava patentti- ja rekisterihallitukseen tai paikallisviranomaiselle, joka toimittaa sen patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoituksen voi lähettää myös postitse.

Eniten yhdistysrekisterin työaikaa vievä rekisteröintiin liittyvä työvaihe on sääntöjen ja sääntömuutosten tarkastaminen. Jos sääntöt tai sääntömuutos on ennakkotarkastettu, yhdistysrekisterin työmäärä on yksittäistä ilmoitusta kohden huomattavasti pienempi.

Patentti- ja rekisterihallituksen on viivytyksettä rekisteröitävä yhdistys, jos ilmoitukseen liitetty selvitys on asianmukainen. Rekisteritietoihin tulevat muutokset on ilmoi-

tettava merkittäviksi rekisteriin. Yhdistysrekisteri ja siihen kuuluvat asiakirjat ovat julkisia yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) mukaisesti.

Asioiden käsittely yhdistysrekisterissä on käytännössä ruuhkautunut ja käsittelyajat ovat pitkiä. Uuden yhdistyksen perusilmoituksen, sääntömuutosilmoituksen ja purkautumisilmoituksen käsittelyaika oli 31 päivänä heinäkuuta 1995 keskimäärin 17 kuukautta. Nimenkirjoittajan muutosilmoituksen käsittelyaika oli keskimäärin yksi kuukausi.

Poikkeusluvut ja ennakkotarkastus. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen yhdistyksen hallituksen jäsenten kotipaikkavaatimuksista. Patentti- ja rekisterihallitus voi hakemuksesta ennakkotarkastaa yhdistyksen säännöt ja sääntömuutokset, milloin siihen harkitaan olevan aihetta yhdistyksen koon, sääntöjen muutoksen merkityksen tai vastaavan syyn vuoksi. Hakemus voi koskea myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluvan tai kuuluvaksi aiotun yhdistyksen sääntöjä. Tällä perusteella ennakkotarkastukseen voidaan ottaa myös liittomuotoisen yhdistyksen mallisäännöt. Ennakkotarkastus on tärkeä erityisesti suurten liittomuotoisten yhdistysten sääntöjä ja mallisääntöjä laadittaessa. Vuonna 1994 suoritettiin 143 ennakkotarkastusta. Ennakkotarkastuspyyntöjä hylättiin seitsemän kappaletta. Ennakkotarkastuksen keskimääräistä kesto on vaikea arvioida, koska useat hakijat itse pyytävät tiettyä käsittelyaikaa, joka vaihtelee kuukaudesta vuoteen.

Voimavarat. Patentti- ja rekisterihallituksessa yhdistysrekisterissä on 25 vakinaista virkaa.

Yhdistysrekisterijohtaja ja kolme apulais-toimistopäällikköä ratkaisevat yhdistysrekisteriä koskevia asioita ilman esittelyä. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu muun muassa ennakkotarkastusten suorittaminen. Kuusi tarkastajaa tutkii rekisteri-ilmoitukset ja tekee niihin korjaus- ja täydennysehdotuksia. Erilisen määräyksen mukaan he voivat myös ratkaista riidattomia nimenkirjoittajan muutosilmoituksia.

Vuonna 1994 yhdistysrekisteritoimiston menot olivat 5 372 000 markkaa. Näistä palkkamenot olivat 3 720 000 markkaa. Vuoden 1995 talousarviossa yhdistysrekisterin toimintamenot ovat 5 100 000 markkaa ja määrärahaa saa käyttää 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen. Vuoden 1996 talousarvioesityksessä

yhdistysrekisterin toimintamenot ovat 7 149 000 markkaa. Vuoden 1996 määrärahaa saa talousarvioesityksen mukaan käyttää 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen.

Maksut. Yhdistyksen rekisteröinti, sääntöjen ennakkotarkastus, mallisäännöt ja neuvonta ovat maksuttomia. Maksuttomuuden on katsottu olevan yhdistymisvapauden suojaan ja rekisteröidyn yhdistyksen muodossa harjoitettavan aatteellisen yhdistystoiminnan edistämiseen perustuva poikkeus valtionhallinnon yleisistä periaatteista. Rekisterioitteista ja jäljennöksistä peritään kuitenkin maksuja. Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (1032/92) nojalla kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut päätöksen patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (729/93). Ministeriön päätöksen mukaan yhdistysrekisteristä annettava diaaritodistus maksaa 50 markkaa ja ote yhdistysrekisteristä tai oikeaksi todistettu jäljennös siihen liittyvästä asiakirjasta maksaa 100 markkaa (muutos 1442/94).

Yhdistysasioiden neuvottelukunta. Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimii yhdistysasioiden neuvottelukunta, jonka tarkoituksena on toimia lähinnä liittomuotoisten yhdistysten epävirallisena keskustelukanavana yhdistysrekisterin pitoon liittyvissä asioissa. Neuvottelukunnassa ovat edustettuina patentti- ja rekisterihallitus ja sen yhdistysrekisteri, Akava ry, Kansallinen Kokoomus ry, Kaupan Keskusliitto ry, Palvelutyönantajat ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Keskusta ry, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue ry, Svenska Folkpartiet i Finland rf, Suomen Liikunta ja Urheilu ry, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT ry, Vasemmistoliitto ry ja Vihreä Liitto ry.

1.3. Muutostarve

Yhdistysrekisteri siirrettiin 1 päivänä tammikuuta 1995 oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Siirtoa koskevan yhdistyslain muutoksen (1177/94) hyväksyessään eduskunta edellytti, että rekisteröintiasioiden käsittelyaikoja on oleellisesti lyhennettävä yhdistysrekisterin menettelytapoja kehittämällä.

Yhdistysrekisterin siirtoa koskevan halli-

tuksen esityksen (HE 217/94 vp.) perustelujen mukaan siirtymävaiheessa yhdistysrekisterimaksut säilyvät entisellään ja rekisterin kustannukset katetaan edelleen valtion talousarviosta. Toisaalta esityksen mukaan siirtymävaiheen aikana selvitetään, miten yhdistysrekisterin toimintojen hinnoittelussa ja budjetoinnissa voidaan myöhemmin ottaa huomioon valtionhallinnon yleiset periaatteet.

Yhdistysasioiden neuvottelukunta on 27 päivänä maaliskuuta 1995 päivätyllä kirjeellä esittänyt kauppa- ja teollisuusministeriölle, että yhdistysten rekisteröinnin maksuttomuudesta luovutaan. Neuvottelukunnan mukaan rekisteröintimaksut eivät kuitenkaan saisi olla niin suuria, että ne vaarantaisivat yhdistymisvapauden toteutumisen. Neuvottelukunnan mielestä rekisteröintimaksujen tuotto tulisi käyttää yhdistysrekisterin henkilöstöresurssien lisäämiseen ja rekisteröintimenettelyn kehittämiseen.

Patentti- ja rekisterihallitus on teettänyt keväällä 1995 selvityksen yhdistysrekisterin ruuhkan purkamisesta. Selvityksessä on arvioitu, millä keinoilla yhdistysten perustamista ja sääntömuutosta koskevien ilmoitusten käsittelyajat voidaan lyhentää kolmeen kuukauteen vuoden 1997 aikana, jos ilmoitusmäärät pysyvät nykyisellä tasolla. Selvityksen mukaan ruuhkan purkaminen edellyttää lyhyellä aikavälillä toimintatapojen uudelleen järjestämisen lisäksi tilapäistä lisähenkilökuntaa ja tietojenkäsittelylaitteita. Selvityksen mukaan pidemmällä aikavälillä yhdistysrekisteri tulisi siirtää kaupparekisterin atk-järjestelmän kaltaiseen uuteen tietojärjestelmään. Lisäksi selvityksessä ehdotettiin paikallisviranomaisille laajempaa otteiden anto-oikeutta.

1.4. Ehdotetut muutokset

Esityksen mukaan yhdistyksen rekisteröinti, muutosilmoitusten rekisteröinti ja sääntöjen ennakkotarkastus tulevat maksullisiksi. Esitys vaikuttaa osaltaan siihen, että yhdistysrekisterin ruuhkia päästään purkamaan. Rekisteröinnin maksullisuus vastaa myös palveluiden maksullisuutta koskevia valtionhallinnon yleisiä periaatteita. Yhdistysrekisterimaksut eivät kuitenkaan saa muodostua niin suuriksi, että ne vaarantaisivat yhdistymisvapauden toteutumisen.

Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, että yhdistyslain 49 §:n 3 momentin viimeinen virke poistetaan ja patentti- ja rekisteri-

hallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:ää muutetaan niin, että yhdistysrekisterimaksuja määrättäessä on aina otettava huomioon yhdistymisvapauden turvaaminen. Ehdotuksen mukaan ennen maksujen määräämistä on lisäksi kuultava oikeusministeriötä. Yhdistymisvapauden turvaamiseen liittyvien seikkojen selvittäminen edellyttää yleensä, että yhdistyksiä laajasti edustavat tahot, lähinnä patenti- ja rekisterihallituksen yhdistysasioiden neuvottelukunta tai siinä edustetut tahot, voivat etukäteen esittää näkemyksensä muutettavista maksuista. Oikeusministeriö arvioi maksuja siltä kannalta, miten maksut yleisesti vaikuttavat yhdistymisvapauden toteutumiseen.

Alkuvaiheessa rekisteröintimaksut on tarkoitettu vahvistaa yhdistysasioiden neuvottelukunnan ehdotuksen mukaisesti siten, että uuden yhdistyksen rekisteröinti ja sääntömuutoksen rekisteröinti maksaisi 300 markkaa (ei ennakkotarkastusta) tai 80 markkaa (ennakkotarkastettu) ja nimenkirjoittajan muutosilmoituksen rekisteröinti maksaisi 50 markkaa. Ennakkotarkastus maksaisi alkuvaiheessa 300 markkaa tai 1 000 markkaa riippuen tarkastettavien pykälien lukumäärästä.

Patenti- ja rekisterihallituksen tulee lisäksi kiinnittää yhdistysrekisterin toiminnallisessa ohjauksessa erityistä huomiota rekisteri-ilmoituksia koskevien korjauspyyntöjen tarpeellisuuteen ja rekisterikäytännön yhtenäisyyteen.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Yhdistysten rekisteröinnin maksullisuuden arvioidaan lisäävän patenti- ja rekisterihallituksen maksutuloja noin 2 235 000 markkaa vuonna 1996. Rekisterimaksujen hallinnointi pyritään hoitamaan patenti- ja rekisterihallituksen yritys- ja yhteisölinjan nykyisillä voimavaroilla. Rekisteröintimaksut eivät merkittävästi lisää yhdistysten kustannuksia ottaen lisäksi huomioon, että yhdistystoimintaa voi harjoittaa myös rekisteröimättömän yhdistyksen muodossa.

2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

2.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Rekisteröintimaksujen vaikutus on vähäisin liittoihin kuuluvissa yhdistyksissä, joissa käytetään yhdenmukaisia ennakkotarkastettuja sääntöjä. Esimerkiksi liittoon kuuluvan uuden yhdistyksen rekisteröinti maksaa yleensä enintään muutamia markkoja jäsentä kohden. Liittoihin kuulumattoman pienen yhdistyksen rekisteröintimaksu voi nousta enimmillään 100 markkaan jäsentä kohden, jos rekisteröitävässä yhdistyksessä on lain vähimmäisvaatimuksen mukaisesti vain kolme jäsentä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Valmistelussa on kuultu sisäasiainministeriötä, kauppa- ja teollisuusministeriötä, patenti- ja rekisterihallitusta, yhdistysasioiden neuvottelukuntaa ja yhdistysoikeuden asiantuntijoita.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Yhdistysrekisterin siirtoa koskeneen hallituksen esityksen perustelujen mukaan patenti- ja rekisterihallituksen saatua riittävästi kokemusta yhdistysrekisteristä ryhdytään valmistelemaan kaikkien patenti- ja rekisterihallituksen yritys- ja yhteisölinjan pitämien oikeushenkilörekisterien osalta yksinkertaisten muutosilmoitusten käsittelyoikeuksien antamista myös rekisteritoimistoille. Tällaisia ilmoituksia ovat hallituksen ja muun hallintoelimen jäsenten ja puheenjohtajan sekä nimenkirjoittajan ja osoitteen vaihtuminen. Yksinkertaisten muutosilmoitusten käsittelyoikeuksien laajennus ei vaikuta erityisosaamista vaativiin rekisteriasioihin, kuten perus-, yhtiöjärjestys- ja sääntömuutos-, ennakkotarkastus-, sulautumis- ja purkautusilmoituksiin, jotka käsiteltäisiin edelleen keskitetysti patenti- ja rekisterihallituksessa. Kaupparekisterin osalta asiaa käsitellään kauppa- ja teollisuusministeriön asettamassa kaupparekisterilakityöryhmässä, jonka määräaika päättyy 31 päivänä joulukuuta 1995.

Yhdistysrekisterin osalta käsittelyoikeuksien laajennus edellyttää rekisterin tietojärjestelmän uudenaikaistamista erillishankkeena,

koska kaupparekisteritietojen siirto uuteen järjestelmään on kesken ja kaupparekisteri-

järjestelmää tullaan kehittämään yhtiölainsäädännön muutosten vuoksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Yhdistyslaki

49 §. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 3 momentista poistetaan viimeinen virke, jossa säädetään yhdistysten rekisteröinnin maksuttomuudesta. Muutoksen jälkeen yhdistysten rekisteröinnistä perittävistä maksuista säädetään patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa ja sen nojalla annetussa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista.

Voimaantulo. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Jos yhdistysrekisteriin tehtävä ilmoitus tai ennakkotarkastusta koskeva hakemus on tehty ennen lain voimaantuloa, se on edelleen maksuton.

1.2. Laki patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista

3 §. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että yhdistysten rekisteröintiä koskevissa asioissa on aina poikettava omakustannuseriaatteesta, jos se on tarpeen yhdistymisvapauden turvaamiseksi.

Yhdistymisvapauden turvaamiseen liittyvien seikkojen selvittäminen edellyttää yleensä, että yhdistyksiä laajasti edustavat tahot, lähinnä patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysasioiden neuvottelukunta tai siinä edustetut tahot, voivat etukäteen esittää näkemyksensä muutettavista maksuista.

Lisäksi ehdotetaan nimenomaista säännöstä, jonka mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön on kuultava oikeusministeriötä ennen yhdistysten rekisteröintiä koskevien maksujen määräämistä. Vaatimuksen tarkoituksena on, että myös yhdistyslainsäädännöstä vastaavalla oikeusministeriöllä on aina etukäteen mahdollisuus arvioida rekisterimaksujen vaikutusta yhdistymisvapauden toteutumiseen käytännössä.

2. Tarkemmat määräykset

Ehdotettujen lainmuutosten vuoksi on muutettava patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista annettua kauppa- ja teollisuusministeriön päätöstä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Maksujen periminen on otettu huomioon hallituksen esityksessä vuoden 1996 talousarvioksi.

4. Säättämisyjärjestys

Ehdotetut säännökset yhdistysten rekisteröinnin maksullisuudesta ovat sopusoinnussa yhdistymisvapautta koskevien hallitusmuodon säännösten kanssa. Tämän vuoksi lain muutos voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**yhdistyslain 49 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/89) 49 §:n 3 momentti seuraavasti:

49 §

*Perusilmoituksen käsittely ja
rekisteröiminen*

Jos estettä rekisteröimiselle ei ole, yhdistys on rekisteröitävä viivytyksettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Jos yhdistyslain 48 §:ssä, 52 §:ssä tai 53 §:ssä tarkoitettu ilmoitus taikka 55 §:ssä tarkoitettu hakemus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 13 päivänä marraskuuta 1992 annetun lain (1032/92) 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1175/94), seuraavasti:

3 §

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista

Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteiden käyttöönottoon tai rekisteritietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsitellään säätiölaista (109/30) ja yhdistyslaista (503/89) johtuvia asioita, maksu voidaan

määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. Yhdistyksen rekisteröimistä koskevassa asiassa maksu on määrättävä omakustannusarvoa alempana, jos se on tarpeen yhdistymisvapauden turvaamiseksi. Ennen yhdistyksen rekisteröimistä koskevan maksun määräämistä kauppa- ja teollisuusministeriön on kuultava oikeusministeriötä. Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin

määrättäisiin suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastavuutusta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 1995 .

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki**yhdistyslain 49 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun yhdistyslain (503/89) 49 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

49 §

Perusilmoituksen käsittely ja rekisteröiminen

 Jos estettä rekisteröimiselle ei ole, yhdistys on rekisteröitävä viivytyksettä. *Rekisteröiminen on maksuton*

 Jos estettä rekisteröimiselle ei ole, yhdistys on rekisteröitävä viivytyksettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Jos yhdistyslain 48 §:ssä, 52 §:ssä tai 53 §:ssä tarkoitettu ilmoitus taikka 55 §:ssä tarkoitettu hakemus on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista 13 päivänä marraskuuta 1992 annetun lain (1032/92) 3 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1175/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista

 Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteiden käyttöönottoon tai rekisteri-

 Teollisuuspoliittisista tai oikeudenhoitoon, uuden suoritteiden käyttöönottoon tai rekisteri-

Voimassa oleva laki

tietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsittelyä säätiölaista (109/30) ja yhdistyslaista (503/89) johtuvia asioita, maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin määrättäisiin suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

Ehdotus

tietojen ajantasallapitoon liittyvistä taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista syistä taikka silloin, kun käsittelyä säätiölaista (109/30) ja yhdistyslaista (503/89) johtuvia asioita, maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta alempana tai jättää kokonaan perimättä. *Yhdistyksen rekisteröimistä koskevassa asiassa maksu on kuitenkin määrättävä omakustannusarvoa alempana, jos se on tarpeen yhdistymisvapauden turvaamiseksi. Ennen yhdistyksen rekisteröimistä koskevan maksun määräämistä kauppa- ja teollisuusministeriön on kuultava oikeusministeriötä.* Teollisuuspoliittisista taikka kansainvälisistä sopimuksista tai käytännöstä johtuvista tai muista erityisistä syistä maksu, joka muutoin määrättäisiin suoritteiden omakustannusarvoa tai suoriteryhmäkohtaista kustannusvastaavuutta vastaavaksi, saadaan määrätä tätä korkeammaksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

